

Høringsinnspill: Forskriftsforslag for utvidet produsentansvar for tekstiler mv. og håndtering av tekstilavfall

Naturvernforbundet takker for muligheten til å få gi innspill på forslaget til forskrift for utvidet produsentansvar for tekstiler mv. og håndteringen av tekstilavfallet.

Naturvernforbundet er Norges eldste demokratiske natur- og miljø organisasjon med 130 fylkes- og lokallag i hele landet, og 43 000 medlemmer.

Vi har lang erfaring fra arbeid med produsentansvar som et virkemiddel vi tror på, og har aktivt involvert oss i arbeidet med å få på plass et produsentansvar på tekstiler. Vi stadfestet egen politikk med dette [notatet](#) fra 2021, og gjennom rapporten [Slutten på fast fashion](#) fra 2022 skrevet sammen med Fremtiden i våre hender konkretiserte vi det ytterligere. På bakgrunn av arbeidet vårt ble vi og invitert inn til å sitte i arbeidsgruppen for produsentansvarsordningen for tekstiler nedsatt av KLD, som munnet ut i denne [sluttrapporten](#) i 2023. Vi svarte og på høringen med et [innspill](#) til utforming av produsentansvaret for tekstiler i 2025.

Vi støtter innføringen av et utvidet produsentansvar på tekstiler med ikrafttredelse fra og med 1.1.2027. Vi ønsker at forskriften trer i kraft så raskt som mulig, da dette er en svært forurensende verdikjede, og vi har allerede et system i krise. Krisen skyldes både innføringen av kravet om separat innsamling av tekstiler fra 1.1.2025, hvor man bygget videre på tidligere strukturer blant innsamling, men uten å tilby kostnadsdekning eller å ha stimulert eller tilrettelagt virkemiddelapparatet for endringen som kom. Det er derfor viktig å få på plass full kostnadsdekning fra start, og å komme raskt i gang.

Det som bekymrer oss mest med forskriftsforslaget som nå er fremmet, er at det svarer ikke på sitt eget formål om å forebygge og redusere miljøpåvirkningene fra tekstil-, tekstilrelaterte- og fottøyprodukter samt bidra til en sirkulær økonomi slik det nå foreligger. Slik forskriften nå fremmes, vil den i all hovedsak legge til rette for innsamling og sortering. Vi legger til grunn at flere forskrifter og direktiver vil innføres de neste årene, og både økodesignforordningen, Digital Services Act og Digital Markets Act er viktige virkemidler for å oppnå formålet i forskriften. Det er allikevel flere svakheter i forskriften.

Naturvernforbundet advarer mot å opprette et utvidet produsentansvar uten konkrete kvantitetsmål

Naturvernforbundet mener at det er vesentlig at man angir *hva* som er rimelig mengde, og at man og velger å måle på både antall og vekt, og ikke kun vekt. En innføring av et utvidet produsentansvar uten tydelige veiledning på kvantitetskrav som skal oppfylles er uforutsigbart og gjør mulighetene for nedstrøm sårbar og usikker.

Miljødirektoratet må sørge for at en veileder er på plass før produsentansvaret trer i kraft, spesielt på formuleringen av §7C-5 «Produsent skal sørge for separat innsamling av rimelig mengde [...]», som alt av inntekter til produsentansvarssystemet er avhengig av å få definert. Vi anbefaler at «rimelig mengde» blir definert som alle tekstiler satt på det norske markedet, og gjeldende fra innføringen av forskriften. Vi mener og at det er svært viktig at det beregnes på antall satt på markedet, og ikke vekt.

Produsentansvarets løsninger bør prioriteres etter ressurspyramiden (ressurshierarkiet). Det vil si at løsninger som reduserer skapt avfall bør prioriteres. Miljødirektoratet anbefaler i høringsnotatet at inntekten fra salg av ombrukbare tekstiler av sosiale økonomiske aktører ikke trekkes fra kostnadene for annen avfallshåndtering i

produsentansvarssystemet (s. 18 «Inntekter fra salg). Vi støtter denne prioriteringen av løsninger høyere i ressushierarkiet og støtte av disse aktørene. Samtidig ser vi at det er nødvendig for Miljødirektoratet å komme med veiledning og forventinger om at dette gjennomføres, for å unngå mulige konflikter mellom aktørene og returselskap.

Naturvernforbundet er og bekymret for hvem som får kostnadsbyrden når innsamlingsmålene er nådd, om disse ikke gjelder alt. Dette må skrives tydeligere. Om alt satt på markedet skal samles inn, vil man unngå denne utfordringen. Velger man å ikke samle inn alt fra dag én, må man ha en nedsatt ambisjon med stigende kurve for mengde innsamlet.

Tilrettelegging for ombruk

For å nå målsetningen om å redusere miljøpåvirkningene fra tekstiler må produksjonen ned. Miljøkostnadene prissettes ikke. Det er for billig å produsere for mye, koster for lite å ikke få solgt kolleksjonene, og inntil nylig var destruksjon av usolgte klær lovlig. Det må og for forbrukere lønne seg å kjøpe brukt. Vi håper at man får innført kutt i merverdiavgift på brukt og reparasjoner på statsbudsjettet 2028 og at det vil gi norsk ombruk et puff i rett retning. Men produsentansvaret er og et viktig virkemiddel på veien, om det innrettes rett. At folk ønsker og trenger nye klær, vet vi, men for å få ned miljøbelastningen må den andelen klær som folk avhender som er i god stand, i større grad settes i omløp i Norge. Vi støtter derfor Norwegian Re:Textile sitt forslag om å benytte seg av muligheten til å sette omsetningskrav av ombruk av tekstiler i butikk. Et omsetningskrav av egne brukte tekstiler vil fjerne barrierer for kjøp av brukte klær og få opp omsetningen av brukte klær og dermed opp brukstiden av allerede produserte varer. Dette vil øke etterspørselen og skape grønne næringer som reparasjon og forberedelser til ombruk. Det vil kreve bedre sortering og kvalitetssikring, men og legge til rette for mer sirkulær næring lokalt. Det vil og redusere behovet for eksport av grensekryssende avfall. Krav til mengde forberedt for ombruk må inn i produsentansvaret.

Vi støtter og utvikling av mål om innblandingskrav av materialgjenvunnet fiber i produksjon av nye tekstiler.

Innblandingskrav av materialegjenvunnet fiber er og viktige virkemidler, men kommer lenger ned i avfallshierarkiet, da utslipp knyttet til produksjonen av selve plagget vil forbli det samme og kun fiberen er resirkulert. Dette til tross vil allikevel være et nyttig virkemiddel til gjenbruk av ressursene, men er dessverre ikke løsningen.

I notatet vårt anbefaler vi at det settes konkrete mål, og at disse legges inn i nytt kapittel om utvidet produsentansvar for tekstil i avfallsforskriften. Som minimumsnivå bør det settes:

- Spesifikke prosentmål om separat innsamling
- Spesifikke prosentmål om forberedt til ombruk
- Spesifikke prosentmål om materialgjenvinning. For materialgjenvinning bør det settes tilleggsmål om høyverdig resirkulering, fra fiber til fiber, frem i tid

Andre mål som kan bidra til å akselerere overgangen til en sirkulær tekstil-økonomi kan være:

- Generelle mål om tilgjengelighet for reparasjon
- Generelle mål om andel klær solgt til fullpris (andel av kolleksjon faktisk solgt)
- Generelle mål om at forbrukere bruker reklamasjonsretten

Målene bør være trinnvist stigende, og de bør være oppnåelige, samtidig som de er ambisiøse. Trinnvise milepæls mål med tydelig ansvars- og kostnadsfordeling skaper forutsigbarhet for de ulike aktørene og setter retningen.

Beregning av vederlaget

Naturvernforbundet er bekymret for at man ikke utnytter potensialet i et økomodulert vederlag slik at man dreier produksjonen i en mer miljøvennlig retning, at det kun blir en kostnadsdekning for innsamling, sortering og avfallshåndtering. Også her viser vi til at forslaget kun legger opp til at rimelig mengde skal registreres inn, og dermed vil man her ikke få hentet ut potensialet. Vi mener at tilrettelegging for ombruk må vektes høyt, og at mengden forberedt til ombruk bør være gitt, med en ambisjon om økende mengde.

Vi mener og at forskriften må være tydelig på hvordan brukte varer skal behandles. Vi oppfatter at definisjonen av produsent, og formuleringen om at produkter gjøres tilgjengelige på det norske markedet «for første gang», tilsier at brukte varer normalt ikke skal utløse nytt vederlag. Samtidig er tollkode *6309 Brukte klær og andre brukte varer* inkludert i vedlegget som omhandler forskriftens virkeområde. Etter vårt syn gjør dette det nødvendig med en tydelig presisering av hvordan regelverket skal forstås og praktiseres.

Naturvernforbundet mener at vederlaget ikke bør omfatte brukte klær og andre brukte varer. Det er og viktig med en harmonisering i EU/EØS, og vi forstår at økomoduleringen av vederlaget skal baseres på rettsaktene som kommer i økodesignforordningen. Vi mener allikevel at det er viktig at vi kommer i gang med vederlagsinnbetalingene så raskt som mulig.

Naturvernforbundet mener og at strenge overtredelsesgebyr for aktører som ikke oppfyller pliktene i forskriften, er nødvendig

For å unngå «gratispassasjerer» mener Naturvernforbundet at det er viktig at det ikke lønner seg å ikke oppfylle pliktene i forskriften. Aktører som ikke oppfyller pliktene i forskriften, må straffes tilbørlig. Dette bør spesielt rettes mot netthandelsselskaper, som fort blir gratispassasjerer i systemet. Overtredelsesgebyr eller annen straff (som utestengelse fra det norske markedet) må vurderes for å sørge for konkurranse på like vilkår.

Videre advarer vi (og Framtiden i våre hender) mot å ha en lik ordning for netthandelsselskaper, som i Danmark. Der rapporterer TEMU selv inn hvilke mengder de har satt på markedet, uten at returselskapet har klare metoder for å verifisere at mengdene er korrekt. Norge må være strengere og benytte for eksempel VOEC-ordningen til å få informasjon om mengdene satt på det norske markedet.

Lykke til med arbeidet og ferdigstilling av forskriften. Vi gleder oss til resultatet.

Vennlig hilsen,

Janne Melbye Gillgren
fagrådgiver
Naturvernforbundet